„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 5 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 161. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 13. (25.) ОКТОБРА 1878. ГОДИНА XIII.

НА ПРЕСТОНУ БЕСЕДУ.

У прошлом броју саопштили смо престони говор, којег је Тиса саставио, и којим је отворен угарски сабор. Кратак је и сухопаран тај престони говор. За њ се вели, да ће у угарском сабору тако исто немирна одјека наћи, каквог одјека нађе берлински мандат по гудурама Босне и Херцеговине. И збиља се јавља, да је опозиција на угарском сабору озловољена том престоном беседом, а такозвана либерална странка, да тиме није постала прилагоднија. Тиса је несретне руке био, кад је састављао тај говор. Из сваког редка провирује, како је по мраку пипао, како је пазио и одмеравао сваку речцу, да како год не рекне сувише, а опет да не изазове с друге стране буру, која би га могла однети са места, на коме би се он и на даље тако радо и од свега срца задржао, ма да је своју оставку понудио.

Каже се, круна у таким приликама, без сталних саветника, који ће према сабору стојати, није ни могла друкчијим говором отворити законодавно тело, нити му је могла развити цео програм претстојећег рада. Тога ради морала се ограничити на оно, што је прешно, те не трпи одлагања. У ту врсту спадају она два предмета, која су на првом месту у престоној беседи напомењена, а та су: земаљска војена снага и обнова финансијске нагодбе с троједном краљевином.

Како се пак догађаји на истоку не могоше ћутањем прећи, то се у престоном говору напомиње, како је с берлинским мандатом у руци аустро-угарска војска прешла Саву, да поседне Босну и Херцеговину и да управу у тим покрајинама у своје руке узме. Први је део свршен, не истина без крви, ал јуначким пожртвовањем аустро-угарске војске. Други део те задаће чека још свој довршетак и са престола се уверава, да ће се то збити уз највећу штедњу даљих жртава, а у поуздању на добар споразум са свима европским силама.

Пре свега нејасно је у том престоном говору, шта се има разумевати под првим делом задатка, шта ли под другим. С почетка се вели, да је ова монархија у Берлину овлаштена, да заузме и управља Босну и Херцеговину. По томе би дакле прва половина задатка била заузеће тих покрајина, а друга управа сама. Како се пак о том другом делу задатка спомиње, да ће се извести уз највећу штедњу даљих жртава, како се даље при томе наглашава добар споразум са свима европским државама, то изгледа, да се у престоном говору под другим делом задатка не подразумева управа у Босни и Херцеговини, јер за уведење те управе није нужно подсећање на даље жртве, нити на добар споразум с осталим европским силама. По свим тим напоменама далеко више изгледа, да се овде разумева поседнуће ново-пазарског санџака, дакле нечега, што би још у први део задатка спадало, осим, ако се под управом разумева уређање таког стања у Босни и Херцеговини, које би имало бити спремање, да се из окупације пређе у анексију. Ако се то мисли, онда је наравно нужно даље жртвовање крви и новца и онда те жртве, ма се колико штедило, не могу бити малене, јер добар споразумак са свима европским државама неће тога пута своју пробу издржати моћи.

Колико је нејасна престона беседа у том погледу, толико је немило посланике саборске дирнуо онај пасус беседе, који саопштава, да ће министар спољних послова дати изјашњења о својој политици пред делегацијама, као пред телима, која су „на то позвана.“ То се у кругови саборских чланова, не без узрока и повода, узело као наговештај, да се и опет хоће парламенат да обиђе тиме, што ће се најпре изазвати суд делегација о Андрашијевој политици и тиме у неколико везати сам сабор.

Тиса је у клубској конференцији, колико је од те на јавност искрсло, јер је у тајности држана, покушао, да растера ту бригу и изјавио, да влада угарска жели управ, да пре свега сабор своје меродавно мишљење даде, а прилике ће за то имати при самој адреси. Тиса је у тој клубској седници још и других изјашњења о спољној политици дао и трудио се, да саборску већину задобије за своју и грофа Андрашија политику. Тога ради морао је наравно и опет панславенског баука потећи и истаћи, како је јуначки теребешки гроф пресекао ту змију, која се хтела око мађарског тела да обвије, пресекао је својим походом у Босну и тамо јој управо стао на пут, где је досад било тркалиште свих славенских страсти. Да ли је Тиси пошло за руком, да своје земљаке тиме убеди и тако своју владавину осигура, то је за сад још тајна. У клубу су га мирно саслушали и разјашњење његово просто на знање узели, Што ће даље сљедити, то ће се видети при гласању о адреси.

Свакако ће одговор саборана престони поздрав бити далеко обилатији од овога. У часови, кад се са престола не чује ни једна реч, која би означила правац у будућност, у том тренутку позвано је претставништво народа, да своју реч издашно каже и искрено обележи, у чему мисли, да је спас круне и државе.

ЈЕВРЕЈСКО ПИТАЊЕ У СРБИЈИ.

(Свршетак.)

На питање дакле: какав правац да се узме — шта да се ради? ми (од своје стране бар) овај одговор пружамо. А то чинимо, што други управо и немамо — бар не онакав одговор који би се са самосталном и безбедном политичко-економском будућношћу народа нашег и његове државе у саглас довести могао. Савршено нам је познато да ће наш овакав правац, ако га се чврсто и упорно држали будемо, са млогоструким тешкоћама и теретима скопчан бити; али ћемо све њи ми лако подносити моћи ако вазда на уму имали будемо, да се нама сада под фирмом „толеранције“, „прогреса“, „цивилизације“ и других модерних благосова, фактички спрема нов туђински јарам — имено: политичко-економски;*) да се од нас, ако не у форми а оно у ствари, тражи: да пристанемо на евентуалну економску доминацију једне расе онако исто као што се до скора тражило — и од неких делова нашега народа још тражи — да пристане на политичку доминацију једне друге расе. Другим речма: да дозволимо оснивање туђе силе и државе у крилу наше рођене. Борба наша против таке мере, као што смо већ навели, проста је самообрана. Ако та Јевропа незна а оно је, и као незвани судија, дужна да зна: да све што је од наше стране поднесено и урађено, поднесено и урађено је у цељи праве и потпуне народне и државне самосталности; **и да се ми нисмо борили за нове економске као што се нисмо борили за нове политичке господаре!** Као народ који оваку борбу води, и одлучан је да до краја води, ми немамо и неможемо ништа у начелу имати, ни противу чијих особених, народних или племенских, права ни интереса, па дакле ни противу респективних организација које у тој цељи постоје; али смо тврдо убеђени: да развитак таких, нама страних, елемената и фактора, у нашој земљи и средини, има само да сљедује нашем драговољном сагласу — а никако другаче. Ни у ком се пак случају од нас очекивати неможе: да усвојимо и водимо политику која би нас саме или масу нашега народа просјачкоме штапу довела или довести имала. Ако нас други народи, као Енглези, Французи, Немци или Талијани, буду због овог сматрали као уске реакцијонаре и саможиве народњаке, одговор ће наћи у дубљем испитивању нашег положаја. Наћи ће на прилику (ако т. ј. тражили буду) да је њихова алтернатива за нас материјално убиство — чин, који би се с нашим драговољним сагласом претворио у самоубиство — алтернативу дакле, коју никакав ни смртни, ни бесмртни никојем живоме створу на свету права нема да ставља! Што се пак нашег нарочитог владања у овој нарочитој ствари тиче, то доиста ми ни до сада нисмо — ни у теорији ни у практици — терали тога цара до дувара. Наша као и свачија ограда против опасног развића страних елемената и интереса у држави нам у главноме и суврема је и привремена. Ако су други народи од нас у овоме и у напред, то нека траже објашњења у разлици општих политичких, економских и других снага и положаја који између нас постоје; а утехе ће извесно наћи у томе: што ће са саразмерним пораштајем наше опште државно-народне снаге, и одговарајућим приближењем њиховим сопственим, нестати потребе, бар неопходне потребе, за таке ограде и зидове па да ће, према томе, нестати и њи самих. Право је у осталом релативан и растегљив појам; па ако се као такво у извесном случају призна, употреба се његова разно ценити и судити може. Што се нас тиче, то није жеља него нужда, није воља него невоља, што нас је досада гонила, и што нас још гони, да се у град народне и међународне нам својине затварамо — да употребу од самог тог права чинимо. Као људи, ми би се доиста поносили с оним напредним стањем у коме би и наша врата свакоме брату човеку широм отворена била. Како пак ствари за данас стоје, ми то неможемо да учинимо — не можемо да пустимо странце, **најмање Јевреје**, у нашу земљу а да тиме наш народ и нашу државу тешком, ако не и кобном, политичко-економском и другом могућем потресу и преврату неизложимо. За нас је у осталом ова ствар тако јасна и озбиљна да нам управо **све налаже: да у предстојећој борби једино сили и крајњој нужди уступамо!** — Какве ће, најзад, резултате и плодове понети ова могућа одлука и политики наша, ми, наравно, као и сваки други за сада само нагађати и површно предвиђати можемо. Но било с тим како му драго, главно је упамтити: да отпор и борба ако и донесе што и уроди чим, „коленоприклоненије“ извесно никада ништа стварно донети неће, нити ичим честитим уродити.

Што се тиче оних страних елемената који своје сопствене државе имају и, као такви, одговарајућу заштиту уживају, о њима се очевидно немамо млого бринути ни тешкати; али о Јеврејима, народу, који ту срећу (или несрећу) формално нема и не ужива, њима ћемо још коју морати додати — њима ћемо управо и заостајући нам простор посветити и поклонити. Посматрајући и схватајући њихов положај и њихову ствар у целини, ми би ту имали још казати: да они логично и с правом, само у својој сопственој земљи и држави сва она „права“, „слободе“ и „благодети“ тражити и добити могу која ево данас из руку других, њима туђих, народа и држава очекују и изнуђавају. Ако би нас упитали: „Па како ће мо ми до своје државе доћи? Ми је као народ немамо, а као маса растурени смо — усамљени и саморани?“ Одговоримо: ако хоћете, можете онако као и ваши претци — Мојсије, Исус Навин, Саул и Давид — а свакако као и други свет! Јер шта на прилику, ми Срби данас радимо него у главноме повторавамо рад и посао предкосовских нам предака — подижемо нову кућу српску на место оне коју су нам Турци пре толиког времена развалили и порушили. Ако сте растурени по свету, будите патријоте (без тога не иде) и — скупите се! Кад се скупите (ако се скупите) посаветујте се, потражите пута и начина, покушајте, па ако погреба заиште, борите се и крвавите се за своју ствар — као год и остали свет! Видите врло добро: да држава није готово пољско цвеће, које се само узабрати има, **већ да је она оно цвеће које једино над великим и пуним гробовима јуначких и мученичких нараштаја човечанских расте!** — У осталом, ви сте млого сретнији од нас свију других народа, и кад би само воље имали, да до своје државе дођете, оваке би жртве за вас зар и излишне биле. Ви би државу вашу далеко јевтиније купити могли — а свакако се, као ваши претци, мучити неби морали — јер се неби имала онако ни онолико борити ни са природом ни са човеком. Међутим на жалост и вашу и нашу — више нашу него вашу — ви воље немате на тако што, бар не довољно воље, што у осталем и није немогуће разумети. Држава се ни једна несастоји и неможе састојати, из самих трговаца и шпекуланта него поглавито и понајвише из радника и тежака; а ви сте скоро сви трговци и шпекуланти. С киме би ви онда у чисто вашој земљи ваш рад и производ мењали, и у размену награду или бар зараду добијали? Од самих себе заиста не! Најмање 90 проц. од вашега броја морало би се тада одрећи и чекмеџета и дућана, па узети рало и волове — орати и копати — баш као и други бели свет! Ну биће две хиљаде година како ви мотику у руке узели нисте, а она је верујте тешка и ономе који се с њоме једнако бави; вама би као новајлијама, била још тежа. Осим тога, нико од копања није постао Рочилд, па ни што много и много мање и скромније; неможе се дакле рећи: да би државотворство са вашег правог народно-трговачког гледишта, било особитог призрења достојно предузеће — у толико мање што је („једном богу хвала“) цео свет пун пука и проста народа који незна за више тајне и вештине и који вам све готово на ноге доноси и пред ноге полаже — све, и хлеб и воду, и кућу и земљу и **слободу и државу!** Од државе ваше, дакле, дабогда да може кадгод бити што. Нама се бар чини, сам Мојсије из гроба да устане (или Мојсије с неба да сиђе) више вас из дућана ваших извући, и на патријотско-државни посао повући, неби могао. Сва је прилика да би ви претпоставили да и даље останете у туђим земљама оно што сте до сада, и то поред свију ваших милијона вазда били, а имено: политичко-правни просјаци пред дожавним вратима једних а политичко-економски готовини за државним и земаљским трпезама других, него ли вредни и поносни грађани и саме нове Соломонове царевине. То ћете без сваке сумње, ви и за даље остати, и онда питање настаје: шта да се с вама ради? Како да се с вама поступа? Ви „једнака права“ тражите а на једнакост права немате. Век је овај век „толеранције“ — „слободе једнакости братства“ — бар тако Французи кажу — и вама се обично и у опште користи тих великих принципа човечанских неодричу, ако вам се т. ј. још и сувише радо непружају. Само ваља знати да се то чини и с тога: што се мање или више озбиљна нада полаже да ће те ви постати, или тежити да постанете, саставним делом или деловима осталих респективних друштава људских; да ћете као мањина пристати да се временом изгубите у њиховој маси и већини; да ћете се што је могуће пре излечити од вашег народног сепаратизма и племенско-верозаконског фанатизма; да ће те помешати крв вашу — како на бојним тако и на другим пољима — са крвљу оних народа који су вас у своје друштво примили; даће те сваком могућом (моралном и материјалном) везом везати своју и савременост и будућност са таквим народима и друштвима, те тиме престати бити оно што сте до сада вазда били свима њима, имено странци и туђинци — једном речју: да ћете стећи права на једнака права са свима њима и свакима од њих! — Сад, хтели смо рећи, то је пут којим би ви, по нашем овако ненадлежном и неопуномоћеном мњењу, узети имали, ако се т. ј. довољно снажни или вољни неосећате да дугом, трњем посутом стазом на-

*) До сада смо поглавито били под турско-османским, а сада би зар требали доћи под семитско-јудејски.

родног државотворства путујете. До овога часа ви нисте никакав озбиљан корак ни избор ни у једном од ова два правца учинили, па ни наклоности на исто показали. Силни и богати народи, као они којих посланике на берлинском конгресу видесмо, немају нужде или потребе да вам такве правне алтернативе стављају — или бар званични представници њихови немисле и неналазе да имају — али сви народи нису силни ни богати. Млоги су, напротив, врло мали и нејаки. Оваквима треба особита нега (духа, ма и привремена) свију општих и специјалних, моралних и материјалних им, капитала, добара и интереса. — Сад, међу такве народе спадамо и ми: Срби; међу такве државе спада и наша отаџбина: **Србија**. То је дакле, браћо израиљска, што вам на овом растанку, а на искрен начин, казати имамо. Такав суд и одговор, засада бар, морамо да дамо: на ваше питање у нашој земљи — на, **јеврејско питање у Србији!**"

Са горе закљученим чланком ми смо и сам целокупан преглед наш крају свом довели, и сада нам само остаје да још неке кратке и засебне примедбе додамо. Као што је читалац и сам искусити могао, предмет је овај таке природе и обима — он се дотиче и обухвата тако млога и теоријска и практична питања — да се о њему морало подуже и потање говорити; као и да би каква снажнија рука но што је наша једну тешку књигу написати имала пре него би млогостраности и важности његовој све што је право и потребно признала. Од нас самих далеко је и помисао и намера да га са овим скромним покушајем као исцрпљена и свршена сматрамо; и бићемо само радостни ако би се когод нашао ко би нам у овом задатку, ма и са противне тачке гледишта, помоћи пружио.

Нама управо и није толико циљ била: да овој расправи специфично-научну боју дамо (премда смо се и за то, према силама својим, постарати морали) колико да нужну пажњу нашег света у Србији обратимо на прави значај самога питања, па и на могуће последице, које берлинско решење његово нашој земљи донети може. Наравна ствар, ми смо ту и свој суд изрећи морали, а то смо, надамо се, учинили са довољном јасноћом и отвореношћу. Искрено признајемо: да нам је у овој расправи и прилици добро наше рођене земље и државе на првом месту стајало; и да нас је у томе руководило не само природно осећање него и добивено убеђење — потекавше можемо рећи из практично схваћеног стања и односа општих и сувремених чињеница светских — да је то и наше право као што је дужност. Са тим мерилом у рукама, ми ћемо још неколико речи горњој целини додати.

Пошто је берлински уговор до овога часа први спољни и међународни ланац који нам у овом питању унутрашње државно-народне ноге и руке везује (светостевански — „слава богу" — спремао нам је друге) вредно је да се још упитамо: да ли ће он бити и последњи? На сву прилику: неће, (јер са моћном јеврејском интернасијоналом посла имамо) али без сваке сумње још је у питању, да ли ће он бити баш и онај који ће нас управо и везати? Ово велимо с тога, што берлински уговор може ступити, а може и неступити у живот, т. ј. остати мртво слово — баш као и „свето-стевански"! Ми се дакле према томе, према околностима управљати морамо. Па постигне ли и овај мрски уговор добро заслужена судба славнога и праведног му претходника, то и ако ће нас неоспорно оставити у тежкој неизвестности за будућност, ипак ће нас за неко (надајмо се што дуже) време оставити на миру односно „јеврејског питања". Наш је опште народни положај у овоме тренутку врло тежак и теретан; и просто „зло се трпи од страха горега."

При свем том, ми мислимо: да српски народ може слободно бити равнодушан, ако не још и повољно расположен, према могућем паду берлинског уговора, јер нам он поред горњег и млоге друге ножеве у срце забада. Наравно, предстоји нам онда даља, према околностама, активна или пасивна борба. А у овоме нарочитоме случају ми, и на овом као и на сваком другом месту, имамо само једну жељу и наду да изразимо — жељу и наду коју сваки Србин дубоко у срцу свом носи и носити мора — а то је: да Србија та истинска звезда преодница српске будућности, непомрачена сенком ни најцрњег облака који би се над њоме надавио, поносно продужи светли јој пут на источном небу — **пут слободе и јединства народног!!!** Истина, то је пут, пут трња, мука и боља, и по њему ће тећи широки поток помешаних суза и крви деце њене, али у исто време то је и пут **дужности и спасења њеног!** А на таквом путу и на таквој мети с ову страну гроба свога, никаква жртва скупа није. — Наступи ли пак други случај — призна ли се свуда берлински уговор, и почне ли се на целој линији практично изводити, то сматрајмо га као још једну конвенцију у којој је још једно примирје источно потписано, јер питање источно с њиме извесно па ни издалека решено није.

Прикупљајмо тада снагу за какав будући и поспешнији час — за нов оглед на старом бојишту. Само гледајмо да док се за такав судбоносни час — за тај дан тешке борбе — спремамо да нам како ноћни вампир*) мира и сна крв и снагу непопије — да нас за то време црв туђинштине неподгризе и непоједе. — **Будимо дакле и на таком одмору опрезни и у томе сну будни!**

У Паризу 10. (22.) августа 1878.

Никола С. Јовановић,
д. п.

*) „Вампиром" се у зоологији зове један тропски слепи миш који на успаване животиње напада и крв им, обично до умора, пије — у толико лакше, вели се, што их, крилима им својим хлада чинећи, све више успављује. Наш народни појам о вампиру ако се добро сетимо, има поред сујеверичне природе своје, и ову карактеристику. Ми га наравно, овде метафорично употребљујемо.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Као што смо у прошлом броју по пештанским листовима у на пред приказли радњу угарског сабора од недеље овамо даље, онако је и текла. У недељу је краљ свечаним начином отворио сабор у будимском краљевском двору. После тога држала су оба дома седнице, на којима је престона беседа по ново прочитана и решено, да се по конститујисању ставе на дневни ред. У истој седници горњег дома поднео је Тиса краљевски отпис, којим се, као што је навешћено у прошлом броју, Ђ. Мајлат поставља за председника, Л. Сећењи-Марић за потпредседника магнатске табле. На седници од понедељника поднели су заступници доњег дома своје веровнице и разделили се на секције, које ће испитати веровнице ради верификације. Истог дана горњи се дом потпуно конститујисао изабрав си квестора и бележнике. У след тога по закључку од пређашњег дана би стављена престона беседа на дневни ред и решено, да се одговори на њу адресом, те одмах буде изабран и адресни одбор од 21 лица. По што се и доњи дом конститујише, разделиће се по ново на девет пословних одсека (досадашњи верификацијони одсеци да како разрешују се по конститујисању) и углавиће се преклусиван рок, докле се они посланици, који су у више срезова изабрани, имају изјаснити, који мандат задржавају.

Много живље, но на сабору, иде радња по партајским клубовима. Као што смо јавили, на конференцији либералне странке прошле недеље развио је Тиса експосе о министарској кризи и питањима спољашње политике, нарочито о окупацији, експосе, који међу тим није намењен за јавност. По првом извештају, који је о истом предмету разаслала „Саборска кореспонденција", саопштили смо и ми, да је конференција тисину енунцијацију с одобравањем узела на знање. Међу тим ствар друкче стоји. Сада сви пештанско-будимски листови, без разлике правца и боје, исправљају тај извештај и јављају, да конференција тисину „разглабању" нити је повладила, нити га осудила, у опште никакво мњење ни одлуку о њему није донела, него просто узела на знање. Даља радња свију клубова своди се иначе поглавито на изборе разних одбора. Тако је странка независности изабрала одбор од три лица, који ће се са сједињеном опозицијом споразумети о избору саборских одбора и делегација. Иста је странка усвојила кандидацију сједињеног опозицијонара Ст. Батова за председника саборског и листу сједињене опозиције за избор делегација, а у накнаду за то иште, да сједињена опозиција гласа за избор Л. Мочарија за првог потпредседника саборског. Не зна се још, е да ли се постигло споразумљење у том смислу, али сав је изглед, да хоће.

Обостране званичне новине донеле су прошлог уторника читаву серију царско-краљевских ручних писама, сва се тичу окупације, а датирана су још пре отварања угарског сабора. Иста писма допуњују у неку руку престону беседу, која ни у колико не помиње окупацију и још по неку ствар. Са те празнине у беседи јавно је мишљење било мало усколебано, а сад су га ето утишала поменута писма. У њима се захваљује народу и војсци, властима и управама, телима и појединцима за пожртвовање и ревност, којом је свак вршио дужност, што му је при окупацији у део пала. Осим тога Њег. је Вел. ласкавим својеручним писмима посебно захвалило ратном министру, фцм. Родићу и Фр. Филиповићу и ђен.-ађутанту Беку. Прва су двојица и декорисана, и то великим крстовима леополдовог реда.

У уторак 10. (22.) о. м. отворено је и бечко царевинско веће, које продужује садашњу сесију. Одмах на првој му седници поднео је тако знани напредњачки клуб уставоверне странке нацрт адресе на круну. Нацрт се одмах у почетку маша спољашњих прилика политичких, те осуђујући владину политику моли, нека Њег. Величанство изволи наредити, да се пре сваког корака берлински уговор о миру поднесе рајхсрату на одобрење. Иначе у рајхсратским круговима мисле, да ће се седнице одгодити и оставити времена, не би ли се саборске фракције споразумеле и тако омогућиле што бржа састав кабинета. Међу тим фракције су већ почеле размењивати мисли. Тако је у понедељак био скуп код посланика Думбе, на ком су били многи знатни чланови разноврсних фракција. Осим унутрашњих партајских прилика, говорило се ту о спољашњој политици, нарочито о окупацији. У главном је са свију страна изражена мисао, да се војска овај час не може позвати из Босне, али да се окупација никако не сме извршити у анексију; најодлучније је наглашено, да се текште расправљања спољашњих политичких питања никако не сме од рајхсрата одузети, те уступити делегацијама.

Истог дана у вече била је велика конференција свију фракција уставоверне странке и горњег дома, коју је Претис сазвао, да пред њом развије свој програм. Како ће од решења те конференције зависити даљи поступак претисов у погледу склапања новог кабинета, то смо веома радознали на њ, но до овог часа немамо још никакве вести о њему.

У погледу репатријисања босанских бегунаца налазимо у „Обзору" ову белешку: „Дознајемо из поуздана извора, да је од ваљеског министарства стигла наредба за повратак босанских бегунаца у Босну. Обе владе, грађанска и крајишка, добиле су налог, да споразумно одреде, како ће се најсходнијим начином прелаз у Босну извести. Најпре прелазити ће они бегунци, који су интернирани у Крајини, а за тим они у провинцијалу. Места прелаза јесу: Заваље, Бихаћ, Костајница, Стара Градишка, Брод и Брчка. Посебни повереници бити ће одређени, који ће строго извршивати упутства о прелазу. Као припомоћ новчана опредељено им је 6 новч. на главу без разлике за два месеца, те је како чујемо свака влада доделба на расположење 140.000 фор. а осим тога 190.000 за најпрве потребе, као за кућу, усеве, пољоделско оруђе и кућно итд., што би изнашало на главу по 5 форината, а што би једва за усеве било доста а и алиментација за два месеца је прекратка. Прелаз сви бегунаца имао би се довршити до конца месеца новембра. Они, који нису добивали никакве подпоре, могу одма уз допустницу прелазити, али да се морају споразумети са главним заповедништвом у Босни, што ће ваљда бити некакво неспоразумљење, јер би писарија трајала тако дуго, да би пре се могли преселити остали бегунци него они".

Поодавно смо добили с оригиналним турским потписима препис неке споменице, коју су босанске аге и бегови и други ускоци Турци управили на кнеза Горчакова, кад су, потиснути од окупацијоне војске, прешли на српско земљиште, но због познатих преских прилика нисмо је могли нити можемо саопштити. Међу тим бечка стара „Преса" има о истом пред-

ЛИСТАК.

ПО ЕРДЕЉУ.

Слике с пута.

II. У СИБИНУ.

(Свршетак.)

— Ван добра пива, рече ми друг, кад смо били близу пиваре, које не можеш наћи баш у сваком буџаку, видићеш ту и оригиналног пивара. И спољашност и досетке а и пространо грло оспособљавају га, да буде крчмар над крчмарима.

— Баш сам радознао, да га видим, речем му и убрзам своје кораке.

— Нећу те дуго мучити, жедни друже, ево пред очима ти је славна пивара нашег Кванта, рече ту Ф. патетично и с неким одушевљењем ступи у собу.

— Осећаш ли онај известан пивски мирис, запита ме друг, који ако је свеж, уме на мах да разоноди брижне облаке са нашег чела?

— Ох брате, рекох му и узданем, познати су ми ти мириси; они су ми били некад подлога најбурнијем весељу.

С тим речма уђемо сасвим и седнемо за празан, непостављен сто.

Ф. није претеривао, говорећи о чудноватој спољашности механџије. Помислите, два бурета, једно мање, а друго много веће, стоје једно над другим, а оба на не баш најдебљим ногачима. Из мањег бурета, т. ј. главе, блистаху се пар ђаволастих очију, а под испуштеном ством, т. ј. црвеним носом, отезали се и десно и лево проседи, дуги и врло суви брци; голем подваљак је држао у свеви горње буре са доњим, т. ј. с огромним трбухом, на ком је штрафаст прслук изгледао као црно-бели обручи; око не баш најдебљих ногу лепршале се панталонске чакшире веома неизвесне боје.

— Добро ми дошли, господо, поздрави нас тај монструм гласом, за који сам држао у први мах, да долази из подрума; овог господина не познајем још, дода, показујући на моју маленкост.

— То је мој стари друг, Коста Ристић из Бачке, рече Ф. а ја се смерно поклоним пред оличеним Гамбрином, признавајући тим врлине око растуривања и трошења јечменог сока.

Међу тим нам келнерка донесе две чаше, Ф. и ја се куцнемо и испразнимо их у славу нашег састанка.

— Ви сте дакле из Бачке, рече ми механџија Квант, а из ког места, ако смем питати?

— Зашто не. Из Новога Сада.

— А има ли тамо таквог пива и таквог бирташа, као што сам ја?

— Наш Тоша истина није такав, рекох, али му је пиво такво исто.

— Е, само кад је пиво добро. Мина! викне за тим на келнерку, доноси господи пива а и мени можеш чашу.

Мини нам донесе, шта је Квант захтевао и ми се стадосмо разговарати о разним, већином пивским стварима. У разговору ми рече Квант, како је себи већ написао и надгробни надпис, држећи да то нико не уме боље од њега. Замолим га, да ми га каже, а он повуче добру порцију па рече;

„Ein grosses Bier-Quantum,
„Brachte den Quant um;
„Der nie ein Wasser sucht',
„Bekam die Wassersucht.

— Шта се стресла тако, запитам га, видећи, да се стреса?

— То ми свагда пасира, чим говорим о води, рече Квант и провучо суве брке кроз прсте.

Насмејах се том оригиналу грохотом а Ф. рече, да долази скоро сваки дан и да је увек тако исто шаљив и расположен.

Међу тим се подне приближило и ми се дигосмо, да идемо на ручак. Опростим се својски од механџије Кванта и на његов позив му обречем, да ћу му долазити сваки дан, док сам у Сибину. И ја сам своју реч одржао.

— Данас нисмо се спремили, али сутра ћеш ми доћи на ручак, рече ми Ф. при растанку.

— Драге воље, управљај са мном, како ти је драго. А где да се нађемо после подне.

— У новој кавани, у Хаберманској кући; ваљда је знаш, могао си је видети, кад си ишао у Хелтаву.

— Добро, рекох му и ми се растадосмо. Он оде својој кући, а ја се упутим у свој хотел Најрирер, да тамо ручам.

После ручка одем у нову кавану и затечем тамо не само Ф.-а, него и још једног друга из Липског, др-а J. К. Нови поздрави, нова весеља!

— Шта да радимо после подна, запитам их, дан је леп, можемо мало у које оближње сеоце или у шуму, ако је имате у близини.

— Но можемо се баш удалити, рече J., јер ћемо вечерас на забаву, што је приређује овдашње певачко друштво у Хермановој башти, за то ћемо само у младу шуму.

— Добро, рече Ф., а ја идем сад кући, имам да напишем својој дечурлији још неколико сведоџаба, па ћу на вече доћи са женом заједно.

Сва тројица устанемо са наших седишта, платимо каву и изиђемо на улицу. Ту се растанемо, и J. и ја се упутимо кроз варош „младој шуми."

— Видиш ове зидине, рече ми J. и покаже ми остатке од варошка зида. Овде су бранили од Турака варош касапи, јер је то место најслабије по природноме положају.

— А тамо, где се природа и сама постарала, тамо су за цело бранили шнајдери варош, запитам га озбиљно.

— Тако је брате; јер сваки занатлијски цех је имао по једну или две куле да чува и да брани. Сад се зидови руше, јер ваљда нас неће сад нападати Турчин?

— Ваљда неће!

Тако у разговору прођосмо кроз варош и упутимо се у дугачку променаду, која води у нову или младу шуму.

— Јеси ли био у Хелтави? запита ме J.

— Јесам, јуче и данас.

— Па јеси ли видио цркву, како је опкољена зидом као град какав. Ти зидови су подигнути још у првој половини 13. века ради обране од унутрашњих непријатељ а доцније и од Турака. У њима су Саси скрили своје имање, кад их је азијска звер напала. У цркви си могао видити путире и остале справе још из 14. и 15. века; сама црквеја зидана кад и зидови око ње.

— А каквих знаменитости има у Сибину? запитам га.

— Е, прво је велика евангеличка црква, зидана, чини ми се, измаком петнаестог века. Торањ, што га видиш, још је старији. Црква је по себи врло лепа и византинска; врло старих споменика у њојзи нема, ван крштаонице од туча, коју је 1438 лио славни Леонардо у Италији.

— Сутра ћемо је видати, рекох му.

— Сутра ћемо гледати и варошку кућу; вредно је видити, па затим Брукентелов двор и музеј у њему. Ја ћу се већ постарати, да ти набавим дозволу.

Тако нам прође после подне а око седам сати упутимо се у варош, у Херманову башту.

— Надам се, да ће данас бити доста света, па ћеш моћи видити и лепу половину наших ердељских Саса.

— Са знажном половином сам врло задовољан, јер су људи у пуном смислу речи.

мету телеграм из Београда, који је да како састављен онако, како се у Бечу жели. Исти гласи: „Руски агенти, који се овде баве већ неколико недеља, произвели су адресу босанских бегунаца на руског државног канцелара, пуну дивље мржње на Аустро-Угарску и окупацијону војску. У адреси се вели, како „су нечувена насиља окупацијоне војске приморала шест хиљада људи, да се спасу под окриље српске браће.“ Русија је вазда лила крв за равноправност свију хришћана у Турској; Аустро-Угарска, која је од Јевропе добила налог, да Босну умири и уреди, разорила је станишта мирних становника и распалила сав бес грађанског рата. Поступак војске опире се прокламацији и таков је, као да хоће да искорени следбенике православне и мухамедовске вере. Адреса моли цара, да учини крај Аустро-угарским свирепствима.

Како инглески парламенат већ поодавно није на окупу, а чланови сен-џемског кабинета осећају потребу да говоре, то они употребљују разне прилике, скупове, банкете, зборове, да се изразе о унутрашњим и спољашњим питањима политичким. Тако је 8. (20) ов. мес. благајник-канцелар, сер Ст. Норткот, у Бирмингему држао беседу, у којој се дотакао одношаја Инглеске спрећу разних спољашњих питања. Норткот констатује, да се подобро изводе наредбе берлинског уговора, осим оних односно Црне Горе. Најважнији моменат пак наступиће маја 1879. год., кад ће Руси морати са свим коначно напустити све поседнуте крајеве. Он је уверен, да јевропске владе неће допустити да се погази уговор. Влада ће се инглеска и даље владати јуначки, мудро и умерено. Важно начело владине политике јест одржање турске царевине. Норткот увиђа погрешке државе Турске, но пита, који би је народ магао одменити. Да је Грчка одмени, то је смешно и помислити. Норткот се нада, да ће инглеске реформе поправити управу у азијској Турској и да ће Инглеска с Кипра моћи надзирати исте реформе.

СА САБОРА ТРОЈЕДНЕ КРАЉЕВИНЕ.

Наставак адреске расправе у осмој седници дне 14. септембра.

Др. Врбанић: Високи саборе! Ако је икада од потребе, да заступник народа у свом јавном послу и раду буде мирне и хладне ћуди, а дубоке и озбиљне мисли, то је доиста тому највећа нужда данас, кад велики догађаји на истоку Европе, који и од хрватскога народа истиснуше знатних жртава у крви и иметку, руше некад силну државу османскога царства, кад бригом и сврби напуњују моћне велевласти европске, те кад усред тих догађаја народ хрватски ових осам жупанија ступити има препокорном адресом пред лице свога сјајнога владара, да му одкриje боље и јаде своје, да му изјави мисли и жеље своје. Имајући ово чврсто пред очима, нити ме гоне варави фантоми, нити неразборна занешеност, да у високој кући пред лицем читавога народа, глас свој уздигнем против адресе, коју је предложио одбор, изабран по високој кући.

Ја, високи саборе, свога гласа оправдати нећу хисторичким дедукцијама, које би кадре биле доказати, да предложена основа адресе нити из далека од светле круне нетражи оно, што краљевини Хрватској по њезином праву и по њезиној повести припада; ја за подкрепу свога становишта нећу спомињати, како се они мужеви, који данашње стање у домовини створише, крај све своје опетоване тврдње ипак недржаху онога темеља, на којем се је по закључку сабора од г. 1861. имао створити наш одношај напрам краљевини Угарској, јер та краљевина ни до данас, ако је успостављена ужа државс-правна свеза међу њом и краљевином Хрватском, одговорила није на чл. 42. сабора од г. 1861., како се то одређује у §. 2. споменутога чланка. Ја ну, високи саборе, поставив се на фактично стање, у којем се налази ових осам жупанија, које су заступане у овој високој кући, свој глас настојати образложити тим, што велим: да основа адресе предложена по одбору, светлој круни искрено и отворено неизриче, да јавно стање у нашој домовини неодговара прошлости хрватскога народа, да оно није у сугласу са стародавним правима краљевине Хрватске, да то јавно стање неодговара потребама наше домовине, те да се оно, и онаково каково јест, по захтеву превишњега краљевскога одписа од 16. септембра т. г. изградити и учврстити неможе с тога, јер краљевина Угарска, ако нас је уз припомоћ синова ове домовине у то стање натерала, нештује и необдржава онај међународни уговор, који је ово стање створио, и јер та основа адресе, са свима допуштеним средствима незахтева барем то, да се пре изграђивања и учвршћивања тога јавнога стања, тај међународни уговор на длаку испуни.

Управо је минуло 10 година дана, што је на сабору хрватском, заступаном по седам жупанија, примљена законска основа, којом се имаде склопити нагода међу краљевином Хрватском с једне, а краљевином Угарском с друге стране. Још ми је живо у памети, коликим је заносом тада владајућа странка заговарала и хрватском народу препоручивала ту нагоду, којом да нам се осигурава народност, целокупност, аутономија и уставни живот; још се живо сећам, коликим је задовољством један од првака тада владајуће странке очито изјавио, да су сва обећања мађарскога народа, што нам их у нагодби обећава од практичне вредности, те да ћемо у слози и у заједници с Угарском пре до целокупности доћи, него кад ју сами узтражимо, још се напослетку, високи саборе, живо опомињем, како је један од племенитих великаша хрватских изјавио, да се небоји, да ће та обећања, именито оно о целокупности, остати празне речи, јер да је познато карактеристично својство мађарскога народа, да ако једаред поштену реч зададе, да ту реч он и поштено држи.

Но још се није ни осушило црнило, којим беше та хваљена нагода написана, када се у народу дигоше озбиљни гласови против ње и против владе, која ју је припомогла створити; настаде озбиљна борба, у којој је коло водила народна странка; борба која је имала одлучити о животу и смрти ове и унионистичке странке. Борба та, како вам је господо познато, довршила се је победом народне странке, која међутим није ни пренећила на освојеним позицијама, већ се је концентрирала натрашке, но не под заставом септембарског манифеста, под којом је била у бој пошла, већ под заставом ревизије нагодбене. Нетреба ми спомињати, да је та ревидирана нагодба првобитној у ствари налик, као јаје јајету, с том разликом, да је на оној првој написан био паушал од 2,200.000 фор., а на овој другој 45%, те да је од тога доба стварно престала разлика међу странком народном и унионистичком. Прошло је међутим господо, од то доба пет пуних година; брод натоварен драгоценим благом и носећ на јарболу свом за надпис циљ свога путовања т. ј. целокупност и самосталност „троједне краљевине“, не само да се није ни корак приближио жељно очекиваној луки, већ је, премда није било ни ветра ни олује, одбродио натрашке и одмакнуо се од свога циља. Но може бити се преварих, може бити се тај брод није још ни отиснуо у море, јер је, како рече један од првака владајуће странке, био оштећен без једра и кормила, те га је требало поправити.

Било међу тим камо му драго, или није на месту капетан брода, или неваљају поправљачи брода, брод циља свог недостиже, политика која је управљала тим бродом, у најглавнијим питањима народа хрватског непостигну никаква успеха. Ја високе саборе, с тога неуспеха никога кривити нећу, свако ко је припомогао тај брод поправљати или водити, нека сам даје рачуна о свом раду себи и народу, но тога пропустити не могу, а да не изрекнем, да Мађари у тој нагоди поштено задане речи држали нису, да најбитнијих установа међународнога уговора, што су га склопили с једним делом хрватског народа, све до данас испунили нису, ма да су имали времена пуних десет година дана.

Да ова тврдња није пука потвора, већ да је жива истина, да се проведба нагодбенога закона није само у гдекојој установи удаљила од његова слова и духа, како се то у основи адресе вели, већ да се тај међународни уговор у најбитнијим установама управо хотице кршио и вређао, то ћу господо, настојати тачку по тачку доказати.

Узмимо пре свега на око целокупност нашу. Сваки ко завири у саборске списе од г. 1868. наћи ће, како су тадањи заговорници нагоде пред народом изјављивали, да ће Мађари живо настојати око сједињења хрв. слав. крајине; спомињем само једнога од првих достојанственика црквене власти, који је већ обзиром на своје узвишено достојанство морао истину говорити; бискуп наиме Соић рече у том погледу: „Државници, који су уговарали с нашом регниколарном депутацијом, обрекли су све могуће учинити, да се Крајина утелови матери земљи. Могу ли сумњати, рече бискуп надаље, да би они државници могли шта таково обећати, дапаче и у дипломатички спис ставити, да ће они шта таково изрећи, што неможе изведено бити?“ Па ипак, господо, прошло је већ десет пуни година од када је то обећање дано, стављено је сила божја интерпелација, одправљено на светлу круну више адреса, али Крајина још ни данас није сједињена с матером земљом; место тога докинуше Мађари без запреке своју Крајину а нама послаше у превишњем краљевском одпису од 3. јануара ове године поруку, да се време за сједињење крајине у опће већ сада нити определити неда, дочим се у последњем одпису само мимогредце, као о каквој маловажној ствари, посве једноставно спомиње, да се примичемо времену, где ће бити могуће решити питање о целокупности. Питам Вас, господо сада, значили то држати светост обећања, значили то штовати закон, који у §. 65. обриче, да ће Угарска ускоравати сједињење Крајине. Да, али се вели, нису Мађари криви, круна се томе опире. Ја, господо, до те изјаве не само ништа не држим, већ је управо сматрам смешном, а обзиром на светост и достојанство круне недостојном. Јер, господо, питам вас, да су Мађари хтели узкоравати сједињење Крајине, би ли њихово настојање могло остати без успеха, кад су они кадри запречити грађење жељезничке пруге, о којој овиси срећа и успех наше војске, би ли њихово ускоривање остало без успеха, кад су они кадри запречити градњу жељезнице Сисак Нови, ма да се за њу живо заузимље круна, ма да ју живо захтева војничка управа, ма да ју одлучно траже сви народи монархије осим народа мађарског? Не, господо, круна се томе не опире, јер се опирати не може, будући се свечано заклела живим богом, да ће неповређено сачувати земљиштну целокупност не само Угарске, него и посе-с трима јој краљевина. А шта да рекнем о Далмацији? Крај толиких захтева хрватских сабра, крај свега обећања, учињена пригодом склапања нагоде да ће се Далмација сјединити с матером земљом, крај свега тога, што је далматински сабор изјавио не само жељу, него и потребу сједињења, — Далмације јоште нема у крилу нашем, дапаче је је и исто претресивање о том питању одклењено. Значи ли, господо, то какав успех у вашој политици? Је ли се господо, ваш брод примакао циљу или се од њега удалио?

Погледајмо, господо, даље. У §. 46. нагоде нарочито се одређује, да ће „средишња влада, тако чиновнике за хрватско-славонске одсеке, који ће се код средишње владе устројити, као такођер и оне своје органе, који ће уредовати у обсегу ове краљевине, именовати између домаћих синова краљевине Далмације, Хрватске и Славоније.“ Је ли, господо задовољено овој установи закона? Погледајте уреде жељезница, пошта и брзојава, пак си одговор сами дајте. Да, али ће се рећи, обзиром на струковну вештину, нису се могли свагде именовати хрватски синови. Но, господо, биће вам познато, а било је у томе погледу интерпелација и на сабору, како је влада угарска надзорником хрватских жељезница именовала човека туђанца, а запоставила му Хрвата вештака, коме је врсноћа од свих страна опетовано призната; познато вам је господо, а посведочиће вам и хрватски грађевни одсек, како је угарска влада одпустила на жељезницама чиновнике Хрвате, а наместила скоро саме туђинце. Питам вас сада господо, значи ли то штовати светост закона, значи ли то верно изпуњавати међународни уговор, значи ли то држати задану поштену реч?

А како је, високи саборе, са хрватским језиком? Мађари нам зададоше у §§. 56. и 57. нагоде поштену реч и зајамчише ју светошћу закона, да ће у свем коликом обзиру краљевине хрватске службеним језиком бити језик хрватски, да ће се унутар граница краљевине Хрватске и органи заједнички служити тим језиком. Но погледајте господо на хрватске жељезнице, погледајте на хрватске поште, погледајте на друге заједничке уреде у краљевини Хрватској. Мађарски језик господује свугде, а где се мађарски не пише, а онде се пише немачки. Језику хрватском или нема ни трага ни гласа, или се он као прикрпина раби уз језик мађарски. Све интерпелације, које су у том погледу стављене, нису ништа користиле, све је остало при старом. Питам вас, господо, значи ли то штовати светост закона, значи ли то верно изпуњавати међународни уговор, значи ли то држати задану поштену реч?

Што се најпосле тиче града и котара речког то се у §. 66. нагоде установљује, да ће се гледе посебне аутономије и гледе посебних законодавних и управних одношаја града и котара речкога имати путем одборски распрува између сабора хрватскога и сабора угарскога опће споразумљење постићи. Па кад се то споразумљење међу оба изаслана одбора није постигло, закључио је хрватски сабор, заступан по седам жупанија, у седници од 20. јула 1870. да се у граду Реци с котаром док се коначно не реши постојећа размирица привремено уведе онако устројство, које ће одговарати постојећим законима, именито државноправној нагоди и добро схваћеним свестраним интересима. Ја, високи саборе, нећу да испитујем, јесу ли хрватски заступници код стварања и код ревизије нагоде у речком питању поступали онако, како то захтева достојанство Хрватске, али држим, да се наредба част и министра-председника и министра правосуђа те бана хрватскога од 14. септембра 1871. противи не само праву и части народа хрватског, већ да се противи и самој нагоди у споменутом закључку сабора хрватскога од 20. јуна г. 1870. Том је наредбом Река фактично изручена Угарској, том су наредбом Мађари фактично мимоишли §. 66, нагоде, те нусу после о извршби тога §. ни дали собом говорити. Питам вас сада, господо, значи ли то штовати светост закона, значи ли то верно изпуњавати међународна права, значи ли то држати задану реч?

А како је, господо с они послови, у који је краљевина Хрватска и по тој нагоди подпуно суверена, у погледу који је народу хрватском у §. 48. зајамчена такозвана аутономија? Свака законска основа, која се поднесе на превишњу санкцију, ако се не прилагоди интересима и захтевима Угарске, остаје неуважена. Наше законодавство мора се увек прилагодити законодавству Мађара, доказом тому буди Вам закон о завичајности, који још данас није добио превишње санкције, јер се тобоже чека, док и Мађари створе сличан закон, доказом тому буди превишњи краљевски одпис од 16. септ. т. г. по којем би се наш закон казнени имао преиначити према угарскому казненом закону, акопрем би по нагоди Хрватска у казненом законодавству посве суверена и независна имала бити. (Наставиће се.)

ДОПИСИ.

□ **Земун** 1 октобра. Српска црквена певачка задруга.) Ми смо народ плаховите природе. Испрва се за какву идеју одушевљавамо но за мало па клонехо, јер се не обзиремо на то да врло често у истрајности лежи и успех. Тако је и с нашим дружинама. Оне по целом српском народу само животаре; од пређашњег бујног рада нема ни трага. Земунска певачка задруга није далеко утекла од својих осталих другарица. Но код нас поред овог општег узрока има и локални, што стоје на путу, те се наша задруга не развија, као што важност њеног задатка то захтева.

У тим дођемо пред улазак, показемо улазнице и уђемо у лепо осветљену салу.

Друштва беше већ прилично скупљена, једва нађосмо празна стола, да се посадимо и да резервишемо места за Ф.-а и његову жену. Тек што седосмо, а оно дођоше и они. Док смо се мало поткрепили и јелом и пићем, ступе међу тим чланови певачког друштва на трибину и започеше певање. Морам признати, да су врло добро изучени, гласови пријатни и гипки а песме складне и угодне. Најбоље ми се допадаше песма: „Lied fahrender Schüler од В. Шефла, а глас од капедника друштвеног Х. Беника и одломак-ваљка из оперете „Ein Saengerfest“ од Г. Шулера и опет Беника. Ево неколико стихова из последње песме, у којима се описује мамурлук:

. . . . . .

Aber ein andrer
Singender Wandrer
Greift bedenklich an seinen Kopf,
Denn der Zopf
Spucket bang noch,
Quälet lang noch,
Polternd
Folternd,
Seinen Schopf!
Und es wallet und siedet und brauset und zischt,
Wie wenn Wasser mit Feuer sich mengt —
Verflucht sei der Wirth, der den Wein gemischt
Und den Kork in diè Flaschen gezwängt!

Заиста, мамурлук, то ужасно стање не дâ се боље описати.

Између сваке песме, а било их је десет, држали су певачи малу одпочивку и онда се публика постарала, да се дворана испуни бар неким жагором, који би служио као неки сурогат певању. Ја, са своје стране гледао сам људе онда, кад су певачи певали, јер су онда били мирни, па сам имао и каде а и прилике да им читам са лица, шта осећају у тај мах.

Ако хоћу искрен да будем, онда признати морам, да нисам видио много лепих лица, али тим интелигентнијих. Женски свет је већином плав, румених обриза, али за чудо паметна погледа. Једно ми се допало такође, што нису, као њихови земљаци у великој Немачкој собом донели ручни рад, него су хтели, да се занимају, држећи, да сваки посао, па и забава, има своје време.

После концерта придруже се нашем столу још неколико младих људи и ту смо, у пријатном и својском весељу провели до неко доба ноћи. Кад смо се растали, било је већ прилично доцкан.

Сутра дан пре подне обиђем с другом Ј. и цркву, и варошку, и музеј. Црква је пола у готском пола у романском стилу, и то с тога, што је зидана у два маха. Варошка кућа је чудновато зидана, јер се у оно доба удешавало и за обрану од турска нападаја. У њојзи је архива саске нације у којој има до 7000 повеља још и из тринаестог века. Музеј у Брукенталовој палати врло је богат, у 14 соба има слика; библиотека има 20,000 свезака, међ којима је зборник на пергаменту писан најскупоцији комад; у археолошкој збирци има и римских и средњовечних комада а и природописна збирка у свези са збирком африкaнског оружја, поклон бившег австријског конзула у Хартуму, Биндера, ердељског Саса, заслужује на сваки начин, да се спомене, јер тих ствари нема баш у сваком музеју.

Било је подне у велико прошло кад смо довршили посматрање своје и обоје се упутимо у Ф.-ов стан, где смо у пријатељском разговору провели два три часа.

— Збиља, викне Ф., нисам ти ни рекао, да имаш ту, близу мене, земљака једног.

— Е да, рекнем, од куд он ту? Зацело је берберин.

— Тако је. Господар Пера седи одмах у комшилуку.

— Сутра у јутру идем њему. —

Тако и урадим.

У чистој берберници, сред много кунтова опазим омалена, подебела човека са кец-брадом, како сапуни једног сељака а са тројицом се разговара у један мах, и саски, и румунски, и то тако валата, да бих рекао, да је из сред Букурешта.

Уђем мирно у нутра и назовем му српски „добар дан“. Он се мало разрогачи, одздрави ми дан, али ме је сумњиво погледао, држећи ме ваљда, за какву лепо обучену скитницу, који ако ништа друго, а оно да се бар забадава обрије.

Кажем му ко сам и од куда сам и једва га убедим, да сам дошао у Сибин забаве ради, да ми не треба ништа, шта више, да ћу му платити дуплу таксу за бријање.

И он је новосађанин и ужива, само кад чује о њему, те тако сам га једва капацитирао.

— Имам ја и своју кућу, продужи разговор кад му се болта мало испразнила, тамо је на земљаној ћуприји, али бог те пита, ко тамо сад газдује.

— Па шта је не рекламујете?

— Ех, ко зна како ће испати моја рекламација.

— Зацело добро.

— Нек је ђаво носи, мени је добро и овде. Али господине, да ручате код мене.

— Чекају ме другови....

— Ништа то, дођите само, па ћемо се добро провести.

— Е па добро, доћи ћу.

— Е то је лепо. Сад је десет сати, у дванаест ручамо.

— С богом дакле до дванаест.

Тачно у 12 сати био сам код мајстор Пере. Ту ми прикаже своју — другу — жену, и своју ћерку од прве.

— Жена ми помаже у кући, рече, а девојка у дућану. Уме вам она сапунити те како, а то муштерије мами.

Тако смо се разговарали, т. ј. говорио је он, а ја сам имао само толико каде, да рекнем по једно „да“ или „не“.

Србин остаје ипак гостољубив и искрен, то сам сад искусио на мајстор Пери. Признати морам, да сам се осећао, као да сам у Новоме Саду. Његово безазлено и братско ћаскање, његова поверљива питања, његово искрено предусретање тако ми је пријало, да ми никад неће бити жао, што сам потражио господара Перу у сред страна света, и што сам провео који весео час за његовим гостољубивим столом. Евала ти господар Перо!

То после подне, од растанка са господаром Пером, па до вечере провео сам у друштво са Ј. и Ф-ом у кавани. Киша, која је лила, није нам допустила, да се прођемо, шта више, небо се било тако наоблачило, да сам помислио, никад више лепа времена.

Али сам се преварио, јер сутра дан, кад сам у подне сео на поштанска кола, да идем у Брашово, било је најлепше време.

Ј. и Ф. били су при одласку мом.

— Дали ћемо се икад видити? запита Ф.

— Ако дођем у Нови Сад, јер тешко, да ћу још који пут у Сибин.

— Не знам, али не верујем, да ћемо се онда видити.

Кондуктор ме опомене да уђем, јер је време поласку. Опростим се с друговима, кочијаш дуну у рог а тешка кола крену се пут Брашове.

Коста Ристић.

Читаоцима свог листа познато је, да је после седам година главна скупштина држана тек у марту ове године, ма да по уставу треба главну скупштину сазвати увек у септембру. Једва после седам година држана је скупштина у своје време. Овде ћемо пре свега у кратко да известимо о раду скупштине и задруге за ову годину.

Скупштина је држана 29 септембра у 8. сах. у вече у школској дворани и трајала је до 11 сах. Пошто је претседник у присуству владиног комесара отворио седницу, приступи се дневном реду Секретар друштвени г. Н. Јоксимовић прочита извештај о одборском раду, а и о раду задруге за ову годину. Из тог извештаја видимо, да је одбор све могуће чинио, да унапреди задругу и да је онако уреди, како ће служити на корист овдашњем српском становништву. Ако одбор и није у свему успео, не лежи кривица на њему, него околности су биле такве, да се је точак задружни морао укочити. Затим је друштвени благајник г. Ђура Поповић известио о стању друштвене благајне, а известилац ревизијоног одбора г. Јован Јовановић о друштвеним рачунима. Између друштвеног благајника и ревизијоног одбора породило се било неспоразумлење, с тога је задружни члан г. А. Солар био изабран, да о томе своје мнење поднесе. Скупштина је узела на знање како извештај ревизијоног одбора, тако и примедбе благајникове.

За тим се приступило избору новог управног одбора. У управни одбор изабрани су: Милан Теодосијевић, Јован Јовановић, Марко Рајковић, Тодор Суботић и Никола Јоксимовић. За председника изабран је г. Јован Јовановић. Од новог председника очекујемо, да оправда ово велико поверење, а одборници треба да су му на помоћи. За благајника изабран је г. Милан Теодосијевић. Морамо нарочито похвалити овај избор јер г. Теодосијевић осим тога, што је стручњак, као честит и у друштву пријатан човек примљен је добро у грађанству. За секретара изабран је г. Марко Рајковић, а за архивара г. Тодор Суботић.

Оба ова избора задовољавају нас, јер ће изабраници разумети своју дужност. У ревизијони одбор изабрани су: А. Солар, Вељко П. Петровић и Т. Стајић.

Осим тога на скупштини решено је више важних предлога. О уређењу новчане манипулације, о држању беседе и о учењу нових песама донешен је закључак. Исто тако и о скупљању потпомажућих чланова, јер је друштвена благајна у овој години многим расходима, а слабим приходима претрпила приличну штету. Фонд задружни износи 1226 фор. Морамо још прибележити, да је друштво у г. Гаври Јанковићу бившем певачу на берлинској опери претрпило врло знатан губитак, јер је исти ангажован на загребачкој опери.

У овој години училе су се нове песме, задруга је стекла нових чланова, у унутрашњој управи ред је уведен, народном позоришту скупљена је знатна помоћ. После онака мртвила ово се може узети као знак, да се на боље окреће. То је заслуга досадашњег управног одбора.

Новом одбору припада тај тешки задатак, да продужи започето дело. Мислимо пре свега требало би приредити једну забаву, како би с образом могли купити потпомажуће чланове. На забави треба се појавити с новим песмама, ако се жели пољуљано поверење грађанства опет утврдити. Остало ће само по себи следовати.

Сваки овдашњи Србин увиђа, како нам је нужна певачка задруга, баш у овом времену, кад се на нас диже хала и врана, јер је и то једна од оних установа, која у тешким часовима искушења крепи један народ. Народ наоружан овим оружјем сачуван је од сваке опасности. Непријатељи ма како иначе били опасни, за њега су камен на ком се проба снага његова; мере којима се туку неразвијени народи за њега су крила, да се уздигне величина духа његова. А ко је позван да у врлинама предњачи? Ко други него омладина, тај носилац будућности народне.

За то земунској српској певачкој задруги, која је пре 15 година истакла заставу под којом постојано војује за узвишене циљи, желимо у интересу општем у будуће најбоље успех и сваку срећу, како би и она што допринела, да се сагради будућност народна.

(С. Ј. К.) Бока Которска, 1. октобра. — У нашем последњем допису рекосмо, да ћемо се и другом приликом јавити пред нашим читаоцима. Остајући вјерни својој ријечи, ево нас да још једну речемо о нашој просвјети, њезином стању, па и о школској хигијени код нас. Како она код нас стоји, могло би се о њој много и премного писати. И баш зато, ми ћемо за сад једну рећи о хигијенском стању наших школа и о неким мучнотама просвјетним, које т. ј. хигијенско стање ништа боље није од других мана у нашем школству, дочим је права и непобитна истина, да морају свака обиталишта бити што виднија, пространија, чистија; на што чистијем и здравијем ваздуху и положају; сува па и не влажна и т. д. Кад хигијенско правило у опће постоји о томе, тим више оно би морало важити за школе и нашу школску младеж, за коју је потребита сва здворна школска свјетлост, што већа висина, ширина и дужина школе; да је иста на избору што здравственијем; удаљена од потока, баруштина, а највише од мртвачког гробља. Све ово иште здравствено стање учеће се младежи, и на ово се неби имало ни смјело заборавити; али на жалост код нас се на ово заборавља, те не само да су наше школе неваљашне и у њима настава никаква, већ су оне много и у гробљу мртвачкоме. Ми знамо неких општина, које су чиниле своја питања, да се у средини њиховој ограде и подигну нове школе, а тим да одклоне своју младеж од убитачног испарења; да поштеде своју децу од проходања по гробовима сарањивајућих се мртваца од разних болести, а чешће пута и епидемичких, каквих у овој години има сијасет. Народ увиђајући ове и овакове тешкоће, изјављивао се по неким мјестима вољним учинити што веће и што могућније пожртвовање; но они којих се то највише тиче, ти се код на соглушују од народњега гласа, жеље и добра народњега. Кад би се ми питали шта је томе узрок, ми би могли погодити, уколико има једна чињеница, коју морамо премучати. Да је жалостан овај развој истина је, а да он неби имао постојати, онај који савијестно мисли о добру народњем, и ово ће нам одобрити. Старија власт, код нас је упутила г. Марojевића као привременог школскога надзорника. По његовом кратком службовању на нашим странама — премда није од нашег вјеровоисповедања — учитељски и народни општи се дао глас чути његовог љубљења, што је јако утекло на његову провизорију а тим и на постанак фективности достојанства му. По најкраћем времену предаза из провизорије у ефективност, зачудо је да се са свим други правац код г. Марojевића опажа, нежели који у почетку код њега беше. У почетку, подизале су се нове школе; ревидација школска текла је у најбољем реду; парцијални протекција није било; тачно и савесно вршила су се наређења предпостављене власти и своје дужности; није се осврталo на вјетрове, једном ријечи ишло је све у најбољем реду, а кад се докопало до ефективности, данас се више неподижу нове школе, народни глас остаје нечувен, потрвен, и народна питања под ноге потрвена, осврће се на дување вјетра по мигу Петра, неправедно и немилосрдно се наши учитељи шибају, православни из године на годину премјештају час овоме а час ономе, да накратко речемо г. надзорник више није онај ни из далека, који је био пређе ефективности. Учитељи спомоћних школа, којима је годишња награда одређена у два периодична времена по 75 форината оцјеном се; тако неправедно пресуђују, да многи од 150 ф. годишње награде недобије до 40, а неки 20 ф. а то ваљда зато, што су наши православни свештеници?!

Да би се ове неприлике, жалбе и невршене своје дужности избјегло, савјетно би било а и користно, да се г. надзорник обазре око себе и да се обрати на прву своју ставу, и да колико је више могуће да настоји: да се подижу нове школе, да се заведе мјестна школска вијећа, да се незаводи за другим, да се охане протеривања учитеља, парцијални протекција, да води ревадацију као и најприје што ју је водио, да учитеље са огромном материјалном штетом непремјешта час овамо а час онамо, спомоћним учитељима и нашим добрим свештеницима оцјеком на награде не укида, па ће и даље остати од народа љубљен, као што је и у почетку био, а ако нашег савјета не прими, онда нека пази да гаона не постигне:

Пропаст твоја од тебе Израиљу!

НОВИ САД 12. октобра. — У 14. броју „Босанско-херцеговачких новина“, службеног листа, што у Сарајеву на „босанском“ језику, латиницом излази, читамо окружницу на мутесарифате у Бихачу, Бањалуци, Мостару, Травнику и Зворнику и на кајмакаме у Фојници, Високом, Дервенти, Маглају, Жепчу и Добоју, којом се окружницом налаже истима, да у свом подручју „потребне кораке“ учине, како би се што већи број „житеља, напосе свештеника свих вероисповјести, трговаца и т. д“. предбројио на речене новине. Као што се из те окружнице видети може, претплаћивање ће да иде под морање на лист, којег људи читати не уму. За време турске владавине излазио је у Сарајеву званични лист под насловом: „Босна“, и то ћирилицом на српском јевику пола, а друга половица на турском. Турци заиста нису штампали свога листа ћирилицом с тога, што већма волу православне, него за то, што је тако потреба захтевала. Данаске пак у Сарајеву немају ни ћирилских слова, ни радне снаге у штампарији, да и један оглас само у тим новинама ћирилицом наштампан изиђе, бојећи се зар, да се и самим тим огласом не поремете неки смерови и рачуни. На коме ће се овакав поступак понајпре осветити, то је ласно погодити. Судбоносно је само, што то не погађају данаске баш они, који су се дали, да буду неки организатори поносне Босне.

— У пештанском „Лојду“ читамо телеграм из Београда, у ком се вели, да се тамо и у Панчеву, Земуну, Шапцу, Новом Саду и Смедереву склопили одбори за прикупљање прилога, да се накнади кауција „Застави“ у износу од 2965 фор. а. вр. која је узапћена за наплату трошкова у Милетићевој парници. До сада нам није познато, шта у том погледу по горе именованим местима бива. Толико знамо што се Новог Сада тиче, да крај свег распитивања нашег, немогосмо ући у траг каквом одбору, који би у горњу цел купио прилоге. Тиме ништа више нећемо да кажемо, до ли просто, да обележимо истину и право стање ствари те.

— Са паробродом у среду у вече отишао је наш омиљени песник Змај-Јован Јовановић на своје ново определење у Београд. Многи лични пријатељи његови испратили су га на поласку са усрдном жељом: срећно пошао! Овом приликом мило нам је што можемо јавити, да се дивот издање „Певаније Змај-Јована Јовановића“ првом свеском а накладом овдашње књижаре браће М. Поповића, у велико штампа. Издање ово биће колико се види из првих огледа најлепше издање у којем је до сада српска књига угледала света, те ће служити на част српској књижевности. Не сумњамо да не ће похитати свака српска кућа да набави себи ове ремек производе наше уметничке поезије у овом најкраснијем облику.

— Идуће недеље отвориће дунавско паробродско друштво нову станицу за путничке и теретне лађе у оближњој нам Каменици. Том новом станицом олакшаће се промет Иригу и Руми и њиховој околуни, пошто је нови пут преко Венца и краћи и бољи но онај преко Банстола.

НОВИЈЕ.

— Обе опозицијоне странке на угарском сабору сложиле се у особама за кандидате саборских часника. За председника кандидоваће Ст. Битова, за првог потпредседника Л. Мочарија, за другог П. Кирајлија.

— Либерална странка на угарском сабору кандидује за председника К Гицију, за потпредседника Г. Варадија и бар. Ј. Кемења.

— „Пол. Кор.“ јавља, да је кнез Милан на позив Русије наредио, да српска војска напусти крајеве, који ће по берлинском трактату припасти Бугарској.

— 9. (21.) окт. званично прокламована Бесарабија за руску област.

— „П. Л.“ телеграфишу из Беча, да се међу наредбама у новом дефинитивном уговору међу Русијом и Турском налази и та, да Турска мора Русији платити 300 мил. рубаља. Руска влада иште, да се знатан део те ратне накнаде за кратко време исплати, но отоманска Порта не пристаје на то са финасијских обзира.

— Као што „Дељи Нус“ јавља, рат међу Инглеском и Афганистаном неизбежан у след Шир-алијина одговора, који гласи: „Чините, што хоћете, последак је у божјој руци“.

ПРИПОСЛАНО.*)

Отворено писмо госп. Јови Шкуљевићу

Трст.

Дне 11 о. м. иступих, доказом уручена ми писма и издате ми свједочбе, које очито свакоме човјеку на увиђење стављам, после 1 године и 8 мјесеци частног, ревног и савјестног службовања, из ваше радње.

Без да сам вам за горе наведено време службовања мога у вашој кући икаквога повода дао или да сте ви мени за то време ваше негодовање изразили, једноставно одлучисте, мене, ради случајног једног приватног догађаја с вашим рођаком, који догађај нити се повређења части ваше, нити вашег посла тицаше, — моментано с мог мјеста свргнути.

Услед овог стављам дакле ово ваше на мени без икаква права и повода почињено дјело и овакав ваш поступак на јавно расуђивање читавом честном трстанском трговачком свијету, нека он суди како поступисте с човјеком у вашој кући, који части и карактером својим очито пред Богом и свијетом доказах, тко је и шта је у њој био а уједно упозоравам сваког оног младића, који би хтео на заступано моје мјесто у вашу кућу ступити, нека се пре добро на ум узме што чини и каковијем опасностима се тим изврга, почем му може почињени поступак на мени и на мом предњаку довољно доказом бити, каковијем начином ваше људе у радњи цјените и предусретате.

Толико за моје оправдање пред свијетом сматрах се дужним очито изјавити.

У Трсту 14. октобра 1878.

ЈОСИП КЕРАУС.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уред. У.)

ИЗВЕШТАЈ

Новосадске штедионице о промету свом у 3-ћој четврти године 1878.

Примање:	ф.	н.
Пренешена готовина од 30. јуна 1878. — —	11,679	06
Улози на књижице — — — — — — —	114,426	11
Одплаћени зајам на непокретности — — —	46,291	47
Одплаћени предујам — — — — — —	8,519	—
Одплаћени зајам на менице — — — — —	166,188	84
Камате од зајма на непокретности — — —	10,125	02
Камате од предујма — — — — — — —	620	71
Камате од зајма на менице — — — — —	5 162	59
Накнадно уплаћене већ приспеле камате — —	262	17
Конта вересионичке задруге — — — —	35,901	60
Конта непокретних добара — — — — —	1,957	36
Конта резервног фонда — — — — — —	1	—
Конта ситнијих доходака — — — — —	42	61
Конта мањих дужника — — — — — —	405	61
Конта „унионске банке у Бечу“ — — — —	895	51
Конта угарске кредитне банке у Пешти — —	1,149	90
Конта инглo австриске банке у Бечу — —	12,453	18
Конта централне штедионице у Пешти — —	652	70
Конта I. земаљске штедионице — — — —	50,346	04
Конта банкара Штамеа и друж. у Бечу — —	3,850	—
	470,930	48

Издавање:	ф.	н.
Одплаћена главница улагачима — — — —	156,961	66
Камате на то — — — — — — — —	7,435	96
Конта зајма на непокретности — — — —	21,451	37
Конта предујма — — — — — — — —	10,005	—
Конта зајма на менице — — — — — —	218,336	47
Конта вересионичке задруге — — — — —	37,567	80
Конта делимка — — — — — — — —	85	—
Конта одвјетникове плате — — — — —	100	—
Конта кућевне кирије — — — — — —	150	—
Конта административних трошкова — — —	482	12
Конта одобрених камата — — — — —	59	62
Конта пореза — — — — — — — —	388	22
Конта непокретних добара — — — — —	85	60
Конта државних папира — — — — — —	24	—
Конта угарске кредитне банке у Буда-Пешти	4	65
Конта мањих дужника — — — — — —	481	10
Конта чиновничке и управитељеве плате —	1,545	79
Приостала готовина за 1 Октобар т. г. — —	15,816	12
	470,930	48

ТЕОДОСИЈЕ ПОПОВИЋ с. р.
надкњиговођа.

Вештина.

У наклади Таборског и Парша у Пешти изашла је следећа музикалија: 1. Hotol fehér. 2. Fürge mosó lány. 3. Lékaszálták már. 4. Ha szavaid. 5. Edes anyám. 6. Kicsi a lány. 7. Csalfa legény. 8. Titkon nyilik. 9. Kétszer is nyit. 10. Jaj be édes. 11. Csőndec estén. 12. Az én ruham kanavász. — Цена 1 фор.

ОБЈАВА ЗА ЗУБОБОЛНЕ.

Целекупне жвакалице као и **поједине зубе** по **најновијој методи** извршују се најјефтиније и без бола умеђу. Даље извршују се сваковрстне **операције.**

С поштовањем
Др. **В. ДИК.**

Ординује сваки дан од **9** сати за јутра до **5** сати пред вече у гостиони код „**Јелисавете**“ у Н. Саду соби бр. **22.**

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На једно упражњено учитељско место III. и IV-ог разреда у варошици Мокрину отвара се у смислу §. 58. школ. уредбе стечај; плата је учитељу годишње 442 ф. и 90 нов. а. вр., слободан стан, састојећи се из две собе, кујном, чељадском собом, погрумом, шталом и шупом, поред којег има и кухињски врт; осим тога имаде учитељ 3 ланца ораће земље, на коју има терет сносити, а огрева у слами имаде колко потроши; уједно имаде и припадајући део од прихода самрштине. —

Зато је дужан учитељ у смислу високе школ. уредбе учитељске дужности у школи обављати, а у цркви по смислу §. 17. и 18. дисципл. правила дужности певца обављати.

Рок стечају траје 6 недеља од дана расписа стечаја, за које време имају конкуренти своје молбенице са сведоџбама подписаном школ. одбору поднети. — Из седнице школ. одбора држане у Мокрину 6. октобра 1878.

МИША МАТЕЛИЋ, ђеђакон и управитељ. — КРИСТОФОР ТРИФУНАЦ, парох и председник. 1—3

СТЕЧАЈ.

Оставком учитеља Симе Крецуловог упражњено је званије учитељско у Кисачу. Плата учитељска у готовом новцу 108 фор. 30 н. а. вр. 20 пожунски мерова жита. 30 пожунски мерова кукуруза неокрљени. 30 квадрати ораће земље Јароша. 2 хвата сламе и безплатан стан.

Избраном учитељу спада у дужност, поред наставе школске, при сваком богослужењу у цркви појати. Просителји нека изволе своје молбенице местном школском одбору поднети.

У Кисачу 10. октобра 1878.

1—3 ОДБОР ШКОЛСКИ.

СТЕЧАЈ.

Поводом оставке господина Душана Петровића упражњено је учитељско званје у овом месту.

Годишња плата је: 110 фор. а. вр. у готовом новцу, 36 кибли чиста жита, 12 кибли кукуруза 4 ланца ораће земље 2. хвата дрва 4 хвата сламе, слободан стан који се састоји из 2 собе, кујне, шпајза штале, са великом баштом.

Поред школских предавања, обвезан је учитељ и у цркви појати и децу у истом обучавати.

Сваки који ово упражњено учитељско мјесто получити жели, нека своје по закону инструиране молбенице до 24 ов. месеца овоместном шк. одбору поднесе.

У Иванди 5 октобра 1878.

МИША ПЕРИНАЦ, перовођа. — ВАСА СТАНОЈЕВИЋ, председник. 1—3

ОГЛАС.

Од стране поглаварства трговишта Вуковар даје се овим на знање, да ће се дана 19. новембра 1878 држати јавна личба у погледу изнајмљена побирања потрошаринских пристојба на пиће и месо у обсегу пол. општине Вуковар.

Понуде примити ће се само писмене обложене са 5% јамчевином по фискалној цени од 24000 фор.

Писмене понуде имају бити писано на биљеги од 50 нов. понуђена свота има словом исписана бити и власторучним потписом нудиоца потписана, а најдуже до 19. новембра 1878. у 9 сати у јутру предане, када ће и отварање понуда зачети. На касније стигавше понуде неће се обзир узети.

Заступству општине придржано је право узкраћења или одобрења дражбеног записника.

Дражбени увјети могу се свагда за време уредовних сати у писарни овога поглаварства угледати.

Поглаварство општине.

У Вуковару дана 18. октобра 1878.

начелник
2—3 НАЈПАР.

У Грачаници

на продају или у кирију се даје једна нова кућа са 5 магазина из камена, 2 дрвена магазина и 15 соба, к тому башта са кућицом од 3 собе, 2 бунара, 1 хамбар за 200 товара жита. Лежи баш у чаршији. Упитати код „Сулејман-ефендије, кајмакама у Дервенти“. 1—5

Помодна, галантеријска и белог еспана радња

Л. КРАЈЧИНОВИЋА
у Митровици

потребује једног старијег спомоћника и једног практиканта или шегрта. 2—3

Одговорни уредник, др. Милан Ђорђевић. — Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ — Срп. народна задружна штампарија.